

De mens als grens

Geschrapt hoofdstuk DZS-2

Chaos, toeval, geluk en pech

Chaos is het woord dat we bedacht hebben voor een orde die we niet begrijpen.

Henry Miller

'Schrijven is schrappen', zei Simon Carmiggelt en de man had gelijk. Iedere auteur weet het: zonder het adagium 'kill your darlings' ga je het niet redden met je manuscript, hoe mooi je ook vindt dat je alinea's zijn geschreven en hoe belangrijk je ook denkt dat je boodschap is. Dit artikel is één van die hoofdstukken die tijdens de eindredactieronde van het manuscript van De mens als grens in zijn geheel zijn geschrapt. Ik neem ze één op één over, dus je kunt in de tekst verwijzingen naar eerdere of latere hoofdstukken tegenkomen, gebaseerd op de structuur van het manuscript van dat moment. Toch kun je elk geschrapt hoofdstuk lezen als een zelfstandig artikel. Hopelijk maakt het je nieuwsgierig naar wat er uiteindelijk aan hoofdstukken in het inmiddels gepubliceerde boek is overgebleven.

Met dank en dapper schrappende groet,

Bart Flos

Prof. Pels: 'Ik begin dit hoofdstuk met een anekdote. Blijf daarna even bij me tot het einde, want dit is niet zo'n lang hoofdstuk. We gaan het eens hebben over chaos, toeval, pech en ongeluk en wat dat te maken heeft met het levenspad van een individu'.

Dhr. Luis: 'Dat is goed. Ik zit hier toch nog een beetje af te koelen van het vorige hoofdstuk'.

Prof. Pels: 'Mooi. Daar gaat-ie:

Het had niet veel gescheeld of mijn leven had er totaal anders uitgezien. Toch was het op de dag zelf een mineur incident, iets van 'even schrikken en weer door'.

We hadden net een terrasje gepakt, want het was hartje zomer en fantastisch weer. De sfeer in de stad was geweldig; het gonsde overal van zomers plezier. We zouden na wat hapjes en drankjes naar de film gaan en de bioscoop was maar een paar minuten lopen vanaf onze locatie. Op het terras was een levendige discussie ontstaan en die zette zich tijdens het

lopen door. We liepen de korte route naar de bioscoop en daarvoor moesten we een doorgaande weg in het centrum diagonaal oversteken. Of nou ja, diagonaal was de keuze die we al pratende spontaan maakte. Je moest daarvoor eerst het parallelle fietspad oversteken en omdat ik druk pratend en gebarend iets vooropliep, stak ik zonder uit te kijken zomaar het fietspad op.

WOESJ! Ik voel nu nog wel eens de druk van de rijwind van de scooter op mijn linker onderarm die, met enorme, ongetwijfeld illegale snelheid en zonder een millimeter uit te wijken, langs me heen scheerde en me letterlijk op een haar na miste. ‘Wow!’ was het enige dat ik kon uitbrengen, een beetje dwaas om me heen kijkend, zoekende naar een of ander willekeurig object dat ik de schuld kon geven van mijn onbesuisde actie. Omdat het in een flits gebeurde en we in een roes verkeerden van het heerlijke terras, keken we elkaar even aan – ‘sowee, geluk gehad, zeg!’ – en liepen door. We hadden tenslotte een film te halen.

Ik denk niet dat het ter plekke tot me doordrong dat ik zojuist door het oog van de naald was gekropen. Als deze scooter me vol had geraakt, had ik op zijn minst talloze botten in mijn lichaam gebroken, met ongetwijfeld inwendige bloedingen. Hoe dan ook was mijn leven op dat moment totaal veranderd. Waar ik ook mee bezig zou zijn geweest, zakelijk en privé, het zou hebben moeten wachten. Hoe lekker het ook ging met mijn relatie, mijn carrière, vrienden, hobby's, het zou compleet tot stilstand zijn gekomen. En dat is nog los van het feit dat zo'n klap ook zo maar fataal had kunnen aflopen.

Chaos, toeval, geluk, ongeluk en pech regeren het leven. We denken dat het niet zo is, maar dat is een door ons brein gecreëerde briljante illusie. Je staat niet (te lang) stil bij wat er had kunnen gebeuren als je net door het oog van de naald bent gekropen, want het is niet gebeurd. Maar als je de enorme reeks aan kleine en grote gebeurtenissen zou analyseren die het bijna-ongeluk tot stand bracht – het tijdstip van vertrek van de scooter, onze keuze voor juist dié film in dié bioscoop, ons besluit om überhaupt naar de stad te gaan en op welke dag en hoe laat, enzovoorts – dan was deze gebeurtenis de uitkomst van een enorme reeks cumulatieve toevalligheden, tot stand gekomen door talloze triviale dagelijkse beslissingen, die de scooter en mij zo plotseling zo dicht bij elkaar brachten.

Kansberekening

Als je de statistische kans op een dergelijk voorval zou berekenen, zou je zomaar eens tot de onterechte en wetenschappelijk gezien onzorgvuldige conclusie kunnen komen dat het zó onwaarschijnlijk is dat het eigenlijk onmogelijk is. En toch gebeurde het. En dat komt omdat, op een schier oneindige hoeveelheid interacties tussen mensen en dingen, over een schier oneindige hoeveelheid tijd, deze ogenschijnlijk onwaarschijnlijke gebeurtenis gewoon heel

waarschijnlijk is. En het feit dat deze enorme reeks van toevalligheden *niet* tot een ongeluk leidde, is gewoon geluk hebben. Ergens anders op deze planeet is er ongetwijfeld iemand op exact datzelfde moment wél aangereden door een voertuig. En dat het dodelijk kan zijn bewijzen de 1,2 miljoen mensen die jaarlijks in de wereld om het leven komen door verkeersongelukken. Dat zijn er zo'n 23.000 per week. Ter vergelijking: in Nederland komen zo'n twaalf mensen per week om in het verkeer.

Als we op een zekere leeftijd komen en terugkijken op ons leven, onze carrière en onze relaties, dan zullen we, naarmate de tijd verstrijkt, daar steeds meer logica aan verbinden. Het zal steeds meer lijken alsof we daar bewust voor hebben gekozen, dat we er op iedere stap in het proces bij waren en er een significante invloed op uitoefenden. Zo verkopen we onszelf ook bij het solliciteren: de reden dat we daar zitten is een logisch gevolg van alle voorgaande stappen die we zelf hebben geïnitieerd. Het pakte niet altijd even goed uit, maar daar waren hele goede redenen voor die uiteraard buiten onszelf lagen. Maar wanneer het erop aankwam, kozen we op het juiste moment zélf voor een nieuwe koers in onze carrière, kozen we onze levenspartner helemaal zelf en waren alle daaraan verbonden vervolgkeuzes – auto, huis, kinderen, flatscreen tv, neushaartrimmer – het resultaat van weloverwogen beslissingscirkels, besluitbogen en keuzegeneuzel.

Toch realiseren we ons maar zelden dat we op elk moment aangereden kunnen worden door een voertuig of een levensbedreigende ziekte kunnen krijgen. Dat we de hele tijd willekeurige beslissingen nemen, zoals blijven staan (terwijl het achteraf gezien beter was geweest om een stap opzij te doen) of een stap opzij doen (terwijl het beter was geweest om te blijven staan). Of dat we besluiten om een vliegtuig later te nemen (of een trein eerder) waarna je oorspronkelijk vlucht neerstort (of je trein wordt geakaapt). We stappen dapper door het leven en met een beetje geluk krijgen we géén ongelukken, worden we niet gedwongen om ons tempo aan te passen en rijgt alles zich aaneen zonder al te veel levensbedreigende incidenten. Maar al die tijd, de hele tijd, kan het initiatief je ieder moment door chaos en toeval worden afgenomen.

Jouw levenspad

Is jouw carrière, jouw levenspad helemaal aan jezelf te danken, of was je eerste baan wellicht op je pad gekomen omdat iemand anders je erop wees? Is je onderneming succesvol en winstgevend omdat jij de zaakjes zo goed hebt geregeld, of omdat de economie meezat en iederéén het hartstikke goed deed? Heb je je levenspartner helemaal zélf uitgekozen, of is die eerste ontmoeting tot stand gekomen doordat beide afzonderlijke vriendengroepen door willekeurige omstandigheden willekeurige beslissingen namen over de volgende kroeg in de kroegentocht?

Het is beslist de moeite waard om op deze manier je zonden eens te overdenken. Als je heel eerlijk bent en als je het onlogisch-emotionele deel van je brein geen kans geeft om zich ermee te bemoeien, dan zul je erachter komen dat je blij mag zijn dat je relatief ongeschonden op dit punt in de tijd bent aangeland. En het zou geen kwaad kunnen even heel dankbaar te zijn dat chaos, toeval, pech en ongeluk je niet te grazen hebben genomen. Dat je je beseft dat er genoeg zaken zijn die je actief kunt sturen, maar dat de meeste ervan uiteindelijk worden bepaald door het toevallig uitblijven van levensbedreigende misère. Je gezondheid is geen uitgangspunt; het kan zo van je worden afgenomen. Je lijf en leden zijn niet beschermd tegen invloeden van buitenaf; je hebt zo je enkel verzwikt of je been gebroken. Jouw levenslijn navigeert niet om obstakels heen; het schiet er toevallig tussendoor. Als je geluk hebt.

Shit happens. Dus als je dan onverhoeds uit je fijne leventje wordt getrokken door chaos en toeval, dan heb je alsnog een kans om te laten zien uit welk hout je bent gesneden. Want we worden in het leven niet zozeer gedefinieerd door de routinematige manier waarop we haar pad bewandelen – geboorte, kindertijd, school, studie, werk, carrière, hobby's, partner, gezin, familie, vrienden, pensioen, overlijden – maar veel meer door de manier waarop we met tegenslag omgaan.

Chaos, toeval en ongeluk kunnen natuurlijk ook leiden tot heel mooie dingen, want ook al bots je ergens tegenaan of verlies je iets of iemand, voor je het weet zorgt die gebeurtenis voor een nieuwe ingeving of een vers inzicht, voor een verandering van koers (of partner) of voor een hele nieuwe reeks van gebeurtenissen die je met geen mogelijkheid had kunnen voorzien. Of dwingt het je, door je nieuwverworven inzicht, je zegeningen te tellen. Uiteindelijk komt het erop neer, om dat levenscliché gewoon maar weer eens aan te halen, dat je maar beter zoveel mogelijk kunt genieten van het moment. Tik iedere dag zonder akelige gebeurtenissen af als 'meegenomen' en vergeet vooral niet je zegeningen te tellen (en je dierbaren te complimenteren). Cliché wellicht, maar clichés zijn er voor een reden'.

Dhr. Luis: 'Wat voor reden dan?'

Prof. Pels: 'Een cliché is een veelgebruikte uitdrukking die door het eindeloos herhalen zijn kracht heeft verloren. Maar dat betekent niet dat ze geen kern van waarheid kunnen bevatten. En dan hebben we ook nog eens de neiging om clichés *inhoudelijk* te veroordelen. 'Carpe diem' ('Pluk de dag') is zo'n voorbeeld van een platgetreden cliché. Maar dóe het maar eens'.

Dhr. Luis: 'Voor wat betreft je verhaal over die chaos en zo: ik geloof niet zozeer in toeval, ik geloof dat er meer is tussen hemel en aarde. Dingen gebeuren om een reden. Wat je overkomt kan heel goed onderdeel zijn van een uitgestippeld pad, van een dieper doel dan we direct kunnen waarnemen. Iets met universele energie en kosmische vibraties en zo'.

Prof. Pels: 'Er is te veel dat ik daarover kan zeggen en er zijn te veel vragen die ik je alleen al over dát onderwerp kan stellen. Hoe dan ook: als de chaos je niet te grazen neemt, blijft er nog altijd je eigen gedrag over. *Alle gedrag heeft consequenties* en gedrag komt in alle soorten en maten, afhankelijk van hoe je DNA en je leefomgeving je hebben gevormd. Laten we maar eens gaan kijken wat dat met doelmatigheid te maken heeft'.

Dhr. Luis: 'Volgende hoofdstuk?'

Prof. Pels: 'Jazeker'.

Meer weten? Ga naar de website van:

De mens als grens

Over de onbuigzame barrières van ons bestaan

www.demensalsgrens.nl